

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Юридичний факультет
Кафедра ДПД та українознавства

Робоча програма (силабус) освітнього компонента
Українознавчі студії
(вибірковий)

Спеціальність	За всіма спеціальностями
Освітня програма	Реалізується в межах усіх освітніх програм
Рівень вищої освіти	бакалавр

Розробник:

[Signature]

Людмила РОЖКОВА к.іст.наук, доцент

(прізвище, ініціали)

(вчений ступінь та звання, посада)

Розглянуто, схвалено
та затверджено на
засіданні кафедри ДПД
та українознавства

(назва кафедри)

протокол від 02.06.25 № 12

Завідувач

кафедри

(підпис)

Світлана
ШЕСТАКОВА
(прізвище, ініціали)

oi *Handwritten signature* M

Маргарита ЛИШЕНКО

(ПИБ)

(ПИБ)

Г. Бар
(підпис)

(підпис)

(Надія Баранівська)
(ПІБ)

(ПИБ)

27.06

2025 p

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

	Назва ОК	Українознавчі студії			
	Факультет/кафедра	Юридичний факультет, кафедра ДПД та українознавства			
	Статус ОК	Вибірковий			
	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (заповнюється для обов'язкових ОК)	Усі спеціальності			
	ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркових ОК)				
	Рівень НРК	6 рівень			
	Семестр та тривалість вивчення	Дисципліна викладається протягом третього, четвертого семестрів (другий курс) та п'ятого, шостого семестрів (третій курс)			
	Кількість кредитів ЄКТС	5 кредитів (150 годин)			
	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття)			Самостійна робота
		Лекційні	Практичні /семінарські	Лабораторні	
	1 семестр	30	30	-	90
	Мова навчання	українська			
	Викладач/Координатор освітнього компонента	Рожкова Людмила Іванівна, кандидат історичних наук, доцент			
11.1	Контактна інформація	Ел. адреса: aluda -6619@ukr.net			
	Загальний опис освітнього компонента	Умови сучасного глобалізованого світу вимагають формування в українців якісно нових уявлень як про самих себе, так і про оточуючий світ. Здійснення таких завдань не може відбутися лише на основі знань з окремих дисциплін, як то історія, етнографія, культурологія. Воно може стати наслідком лише синтетичного знання, яке формує українознавство. Українознавство є системною, інтегративною наукою, що вивчає український етнос в Україні та за її межами у часі й просторі, його взаємозв'язки з іншими народами.			
	Мета освітнього компонента	Грунтовне вивчення відомостей про походження та розселення українського народу, його ментальність, характер, антропологічні особливості, характерні риси побуту, галузі традиційної матеріальної			

		та духовної культури, що визначають український народ як окремий самобутній етнос.
	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Освітній компонент базується на дисциплінах, «Історично-філософські студії», «Громадянська освіта» тощо
	Політика академічної доброчесності	Під час виконання практичних робіт, написання модульних, атестаційних, залікових та екзаменаційних робіт студент обов'язково має дотримуватись правил академічної доброчесності. За порушення правил академічної доброчесності здобувачі освіти притягуються до такої академічної відповідальності, як повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо) .
	Ключові слова	Українознавство, Україна, етнос, мова, нація, держава, традиційна культура, побут, ремесла, житло, символіка, народні свята, обряди, релігія, громада, етнографія, регіони України, повсякденне життя, діаспора

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП) ¹			Як оцінюється РНД
ДРН 1. ДРН 1 Визначати основні поняття курсу; характеризувати етапи етногенезу українського народу, основні політичні, економічні, соціальні, психологічні умови його формування				Доповідь, обговорення, опитування, тестування (тест множинного вибору)
ДРН 2. Знати і регіональні особливості матеріальної та духовної культури українців, історико - етнографічне районування України				Підготовка мультимедійних презентацій, обговорення, опитування, тестування (тест множинного вибору)
ДРН 3. Сформувати уявлення про здобутки матеріальної та духовної культури; специфіку сучасних еміграційних і демографічних процесів в Україні. Поділяти національні цінності власного народу та толерантно ставитися до етнічної, релігійної та культурної різноманітності				Підготовка реферату, доповіді з мультимедійною презентацією.

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМОПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу		Рекомендована література ²		
	Аудиторна робота	Самостійна робота			
Осінній семестр					
	Лк	П.з / семін. з	Лаб. з.		
Тема 1. Українознавство як системна наука. План 1. Українознавство як інтегральний курс 2. Українознавство в системи освіти і науки.	2	2		6	3,7, 8,9
Тема 2 Історія, етапи розвитку, історіографія українознавства. Особливості формування української нації. Середньовіччя та Новий час. План 1 Джерела доби Київської Русі. 2 Другий етап. Пізнавальне значення відомостей про українську культуру і побут які містяться у творах письменників XVI - поч. XVIII ст.. (І.Вишенський, К.Зінов'єв.). 3 Доба Гетьманщини. 4 Третій етап. Формування центрів розвитку етнографії у XIX. (Т.Шевченко, П.Куліш, М.Костомаров, М.Драгоманов.)	4	4		10	2, 4, 3, 7, 8
Тема 3. Історія, етапи розвитку, історіографія українознавства. Особливості формування української нації. Новітній час. План 1 Четвертий етап. Формування центрів розвитку етнографії на Україні. Внесок у розвиток народознавства І. Франка, Л. Українки, М. Коцюбинського П. Грабовського. 2 Утвердження народознавства в 20-х 30-х рр. XX ст. 3 П'ятий етап. 90 - роки XX ст. Розбудова української суверенної держави і впровадження українознавства в наукову систему, в систему освіти, культури, державного управління.	4	4		10	2, 4, 3, 7, 8
Тема 4. Українознавство в регіональному аспекті. Історія Слобідської України. План 1. Географо-етнографічне районування України. 2. Слобідська Україна її заселення 3. Соціальний устрій та народне господарство 4. Взаємини Слобідської України і Гетьманщини.	4	4		12	3,7, 8,21

Тема 5. Матеріальна культура українців. Основні та допоміжні галузі господарства. План 1. Основні види господарської діяльності. 2. Допоміжні галузі господарства.	2	2		6	3, 5, 7, 8, 10
Тема 6. Поселення і народне житло. План 1. Основні типи традиційних поселень. 2. Характерні особливості різних зональних поселень.	2	2		10	3, 5, 7, 8, 10
Тема 7. Народний одяг. Комплекти традиційного народного одягу. План 1. Загальні відомості про одяг. 2. Регіональні риси традиційного вбрання українців XIX - початку XX ст.	4	4		12	1, 5, 10, 13, 7, 8,
Тема 8. Громадський та сімейний побут. Духовна культура. План 1. Передхристиянські вірування наших предків 2 Звичай та обряди 3 Народна медицина	4	4		12	1, 5, 8, 10, 13, 7,
Тема 9. Громадський та сімейний побут. Духовна культура. План 1 Основні ознаки фольклору 2 Жанровий склад українського фольклору 3 Християнізація духовного життя українського народу.	4	4		12	1, 5, 7, 8, 10, 13,
Всього	30	30		90	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем під час аудиторних занять, консультацій)	Кількість годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати студент самостійно)	Кількість годин
ДРН 1. Визначати основні поняття курсу; характеризувати етапи етногенезу українського народу, основні політичні, економічні, соціальні, психологічні умови його формування	Проведення лекційних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем. Проведення опитування, тестування. Консультації. Модерування дискусії за результатами доповідей	20	- Підготовка до доповіді, обговорення, опитування, тестування (тест множинного вибору)	26
ДРН 2. Проводити переговори, наради, збори, мітинги, дискусії, зустрічі,	- проведення лекційних та практичних занять з мультимедійними	8	- Підготовка - мультимедійних презентацій, - обговорення,	12

офіційні прийоми, застосовуючи знання етики ділового спілкування та взаємовідносин.	презентаціями до кожної з тем - проведення дискусії.		опитування, тестування (тест множинного вибору)	
ДРН 3. Використовувати основні засоби впливу на співрозмовника у процесі ділового спілкування Виконувати професійні функції з урахуванням вимог етики ділового спілкування, корпоративної етики.	- проведення лекційних та практичних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем - проведення кейс-методів.	32	- додаткове опрацювання лекційного матеріалу; - підготовка реферату, - виголошення з мультимедійною презентацією.	52
Всього годин		60		90

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1 Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	Виступи з доповідями.	15 балів	До 4-го тижня
2.	Доповіді з мультимедійними презентаціями	15 балів	До 9-го тижня
2.	Тестування за опрацьованими темами (тест множинного вибору)	20 балів	До 9-го тижня
2.	Дискусія.	15 балів	До 9-го тижня
5.	Підготовка реферату.	15 балів	До 13-го тижня
6.	Тестування за опрацьованими темами (тест множинного вибору)	20 балів	До 15-го тижня
	Всього	100 балів	

5.1.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Виступи з доповідями	0-3 бали	3-7 балів	7-13 балів	13-15 балів
	Студент не підготував доповіді, не брав участі обговоренні. дискусії	Студент не розкрив тему доповіді, не аргументує свою позицію, не відповів на додаткові питання, не виявив активності при обговоренні. дискусії	Студент розкрив тему частково, недостатньо переконливо аргументує свою позицію не відповів на окремі додаткові питання, брав участь обговореннях, дискусіях	Студент повністю розкрив тему доповіді, переконливо аргументує свою позицію відповів на додаткові питання, брав активну участь обговореннях, дискусіях

Доповіді з мультимедійними презентаціями	0 балів	1-6 балів	7-12 балів	13-15 балів
	Студент не підготував презентацію	Презентація недостатньо унаочнює зміст повідомлення	Презентація унаочнює зміст повідомлення, виконана з дотриманням вимог.	Виступ з повідомленням доповнюється презентацією, виконаною відповідно до вимог
Тестування за опрацьованими темами (тест множинного вибору)	0-5 балів	6-10 балів	11-15 балів	16-20 балів
	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест
Дискусія	0-3 балів	3-7 балів	7-13 балів	13-15 балів
	Студент не брав участі у дискусії	Студент брав пасивну участь у дискусії	Студент брав участь у дискусії у формі окремих реплік та зауважень	Студент брав активну участь у дискусії, самостійно формулював та висловлював думки щодо теми
	0-3 балів	3-7 балів	7-13 балів	13-15 балів
Підготовка реферату	Робота не виконана або текст не відповідає темі, оформлений без дотримання вимог.	Реферат розкриває тему фрагментарно, оформленні є помилки, у виступі на занятті тему розкрито частково, бракує висновків	Тему розкрито у цілому, у викладі матеріалу та оформленні роботи, є окремі помилки. Виступ на занятті доповнюється презентацією та відповідями на додаткові питання	Реферат відповідає усім вимогам. Під час виступу студент переконливо аргументує свою позицію, вільно відповідає на додаткові питання.
Тестування за опрацьованими темами (тест множинного вибору)	0-5 балів	6-10 балів	11-15 балів	16-20 балів
	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест	Залежить від кількості правильних відповідей на тест

5.2 Формативне оцінювання:

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Експрес-опитування після вивчення кожної теми	після завершення вивчення теми
2	Проходження модульного контролю зі зворотнім зв'язком з викладачем	7, 15 тижні
3	Усний зворотний зв'язок від викладача під час занять	протягом занять
4	Самооцінювання	1-2-й, 3-6-й, 8-й, 10-12-й, 14-й тиждень
5	Взаємооцінювання за результатами реферату	13-й тиждень

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.1. Методичне забезпечення

1. Рожкова Л.І., Кузьменко Н.М.. Українознавчі студії. Конспект лекцій для студентів 2, 3, 4 курсу денної та заочної форм навчання усіх спеціальностей. Суми, 2022. 80 с.
2. Рожкова Л.І., Кузьменко Н.М.. Українознавчі студії. Навчально-методичний посібник для семінарських занять завдання і рекомендації для самостійної роботи, термінологічний словник. для студентів 2, 3,4 курсу денної та заочної форм навчання усіх спеціальностей. Суми, 2022. 51 с.

6.2 Основні джерела

1. Антропологічний код української культури і цивілізації О. О. Рафальський [та ін.]; НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. - Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020.
2. Українська державність. [керівники проєкту: С. Кубів, О. Святоцький; наук. ред.: В. А. Смолій (заг. ред.) та ін.]; НАН України, Ін-т історії України, Всеукр. правозахис. орг. "Меморіал" ім. Василя Стуса, Юрид. журн. "Право України". - Київ: Право України, 2021. - 969 с.: іл. - Назва обкл.: Українська державність. - Бібліогр. в підрядк. прим.
3. Гончарук В. Українознавство : навч.-метод. посіб. Умань : Візаві, 2021. – 122 с.

6.3. Інші джерела

1. Ілюстрована енциклопедія українського народу. Звичаї. Свята. Традиції / [уклад. І. І. Сметана]. – Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2012. – 412 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0002952>
2. Історія українознавства: навчальний посібник / ред. П. П. Кононенко. - К. : Академвидав, 2011. - 510 с.
3. Лозко Г. С. Українське народознавство. Вид. 5-те, зі змін. та допов. – Тернопіль: Мандрівець, 2011. – 512 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0005720>
4. Михайличенко О.В. Українознавство: оповіді про Україну та українців: Lap Lambert Academic Publishing, 2015. – 213 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000016997>
5. Українознавство: концептуальні та теоретико-методологічні основи розвитку / наук. ред. П. П. Гай-Нижник. – Київ: [б. в.], 2015. – 502 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000013372>
6. Домінанти духовного світу українців: навчальний посібник. - Суми : Університетська книга, 2010. - 304 с.
7. Із фольклорних регіонів України : нариси й статті / Роман Кирчів ; [відп. ред. С. Павлюк]; НАН України, Ін-т народознавства НАН України. – Львів: [б.в.], 2002. – 349, [2] с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0009864>
8. Скринник М. А. Історико-філософський контекст становлення української ідентичности : монографія / М. А. Скринник; Національний лісотехнічний університет України. – Львів: ТЗОВ "БІЗНЕС ШКОЛА УБС", 2018. – 214 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0011840>
9. Угнівенко Т. М. Духовний скарб українського народу: посібник. - К. : Богуславкнига, 2012. - 208 с.
10. Чорний Д. М. Історія Слобідської України : підручник. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 264 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/2190544/>

11. Рожкова Л.І., Кузьменко Н.М. Образ народу у творчості Адама Міцкевича та Пантелеймона Куліша // Польський міжнародний журнал наукових публікацій Colloquium – journal, 2020. №10 (62). С. 21-23
12. Рожкова Л.І. Дослідження Битицького городища у другій половині ХХ століття // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю// 7-8 лютого 2020 р., м. Суми. С.150-153.
13. Рожкова Л.І., Гелеверя К. Враження Лесі Українки від перебування на Сумщині. Усеукраїнська наукова конференція молодих вчених «Сумщина в історико – філологічному вимірі». Суми, СДПУ ім.. А.С.Макаренка, 14-15 травня 2021 р. С.110-112
14. Рожкова Л.І. Життєві стратегії українських жінок – оstarбайтерок та біженок (за матеріалами спогадів) // Зб. наук. праць «Сіверщина в історії України», вип.№15, Глухів – Київ: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2022.С. 122-130
15. Рожкова Л.І. «Великодній привіт з Німеччини»: промовляння та умовчання у листах оstarбайтерів// Зб. наук. праць «Сіверщина в історії України», вип.№15, Глухів – Київ: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2023.
16. Рожкова Л. «Великодній привіт з Німеччини»: промовляння та умовчання у листах оstarбайтерів із Сумщини/ Сіверянський літопис, 2024.- №4. С.104-114 <https://sl-journal.com.ua/index.php/journal/article/view/485>
17. Рожкова Л.І., Кузьменко Н.М. Оstarбайтерки з України в умовах «надзвичайного повсякдення» (за матеріалами мемуарних джерел)// Сіверянський літопис, 2023.- №2, с. 13-20.
18. Рожкова Л.І. Сумське товариство «Меморіал» та пам'ять про політичні репресії // Зб. наук. праць «Сіверщина в історії України», вип.№14, Глухів – Київ: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2021. - С.380-385.
19. Рожкова Л.І. «Війна» після війни: боротьба проти бандитизму на Сумщині у другій половині 1940-х на початку 1950 – х рр.. // Зб. наук. праць «Сіверщина в історії України», вип.№13, Глухів – Київ: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2020. - С.310-314.

6.4 Інтернет-ресурси

Електронна бібліотека «Культура України» [Електронний ресурс] / Нац. парлам. б-ка України. – URL: <http://elib.nplu.org/>

Етнологія - і не тільки! Студія «Ми» [Електронний ресурс]. – URL: <http://my.etn.ua/info/>

Oseredok. Ukrainian Cultural and Educational Centre [Електронний ресурс]. – URL: <http://oseredok.ca/>